

İshâk Aleyhisselâm'ın Hayatı Kıssası

— Polat Akyol · 23 Mayıs 2026

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)'IN HAYATI (KISSASI)

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ü Teâlâ'nın Adıyla...

Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Onun kulu ve Rasûlü'dür...

Bundan sonra:

Değerli okuyucular; Bu yazımda da inşaAllâh, İshâk (aleyhisselâm)'ın hayatını (kıssası)'nı anlatmaya çalışacağım. İshâk (aleyhisselâm) Yüce Kitabımız Kur'anı Kerim'de ismi geçen Peygamberlerden birisidir. Rivayete göre, İshâk (aleyhisselâm) Allah Subhanehu ve Teâlâ'nın Peygamber Âdem (aleyhisselâm)'dan itibaren Âdem (aleyhisselâm) oğullarına göndermiş olduğu Bize bildirilen Peygamberlerden Onuncu Peygamberdir.

En doğrusunu Allah Subhanehu ve Teâlâ bilir.

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM) KİMDİR:

İbrahim (aleyhisselâm), tanıdığına ve tanımadığına ikram eder, onları ağırlamaktan huzur duyardı. Bir gün evine hiç tanımadığı üç yakışıklı genç geldi. Âdeti üzere koşturdu ve bir buzağı'yı kızartarak önlerine koydu. Misafirlerin, bu ikrama hiç el uzatmadıklarını görünce İbrahim (aleyhisselâm) onların düşmanlığından endişe ederek heyecanlandı ve çekindi. Onun bu durumunu gören misafirler İbrahim (aleyhisselâm)'ı teselli ederek:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَلَمَّا رَأَوْا أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ تَكَرَّهُمْ وَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ

"Ellerinin (ikram edilen yemeğe) uzanmadığını görünce garipsedi ve içine bir korku düştü. Demişlerdi ki: "Korkma! (Çünkü) biz Lût'un kavmine (görevli olarak) gönderildik."

(Hûd: 11/70)

İbrahim (aleyhisselâm) ateşe atılmak, hicret etmek ve göz bebeği İsmail (aleyhisselâm) ile sadık eşi Hazret-i Hacer'den ayrılmakla imtihan edilmişti. Şimdiki imtihanı acaba neydi?

Her halükarda Rabbine olan itaati tamdı. Ama her imtihan yeni bir heyecan, yeni bir korku demektir. İbrahim (aleyhisselâm)' in bu endişesini Allah (Azze ve Celle)' nin elçileri yatıştırarak bu sefer ona İshak (aleyhisselâm)' ı müjdelediler. Bu esnada ayakta olan ve gülen Hazret-i Sare'nin:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ أَأَلِدُ وَأَنَاٰ عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ

(Hanımı) demişti ki: “Vay başıma gelene! Ben iyice kocamış bir kadın bu da yaşlı kocam (iken, buna rağmen) doğuracak mıyım? Şüphesiz ki bu, pek şaşılacak bir şeydir.”

(Hûd: 11/72)

قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

Demişlerdi ki: “Allah’ın işine mi şaşırıyorsun? Allah’ın rahmeti ve bereketleri üzerinize olsun ey ev halkı! Şüphesiz ki O, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) Hamîd ve (ihsanı bol, şerefli, her daim övülen) Mecîd’dir.”

(Hûd: 11/73)

(Hud: 11/69 - 72)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ

"Andolsun ki elçilerimiz/meleklerimiz İbrâhîm'e müjdeyle gelip, “Selam olsun.” demişlerdi. O da, “Selam.” dedi. Hiç beklemeden pişmiş bir buzağıyı (ikram etmek için) getirdi.”

(Hûd: 11/69)

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لَّوِطٍ

"Ellerinin (ikram edilen yemeğe) uzanmadığını görünce garipsedi ve içine bir korku düştü. Demişlerdi ki: "Korkma! (Çünkü) biz Lût'un kavmine (görevli olarak) gönderildik."

(Hûd: 11/70)

وَأَمْرَاتُهُ قَائِمَةٌ فَضَجَّكَتْ فَبَشِّرْنَاهَا بِاسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ اسْحَاقَ يَعْقُوبَ

"Hanımı ayakta ydı. Gülmüştü. Biz onu İshâk'la ve İshâk'ın ardından Ya'kûb'un (doğacağı ile) müjdeledik."

(Hûd: 11/71)

قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ أَأَلِدُ وَأَنَاٰ عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ

(Hanımı) demişti ki: "Vay başıma gelene! Ben iyice kocamış bir kadın bu da yaşlı kocam (iken, buna rağmen) doğuracak mıyım? Şüphesiz ki bu, pek şaşılacak bir şeydir."

(Hûd: 11/72)

İbrahim (aleyhisselâm) çok yaşlı halinde kendisine verilen bu nimete karşılık şöyle dua etmiştir:

(İbrahim: 14/39)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

"Yaşlılıkta bana İsmâîl ve İshâk'ı veren Allah'a hamdolsun. Şüphesiz ki benim Rabbim, duayı işiten ve duaya icabet edendir."

(İbrahîm: 14/39)

İbrahim (aleyhisselâm)' a İshak (aleyhisselâm) ve Yakub (aleyhisselâm)' ın müjdenmesi onun Rabbine olan itaatinin meyvesiydi. İlerlemiş yaşlarına rağmen İshak (aleyhisselâm)' ın müjdenmesi onları sevindirmiş asla üzmemiştir. Bugünün insanları, genç yaşlarına rağmen

"Aman çocuk mu?" diyerek serzenişte bulunabiliyorlar. Fakat bu haber, İbrahim ve hanımı Sare'de müthiş bir mutluluk dalgası oluşturuyor. Zira bu ev geleceğe bakanların evi. Evde çocuğun olmasından mutlu olanların evi.

“Bu yaştan sonra olur mu?” demeyenlerin evi.

İshak (aleyhisselâm)' ın yetiştirilmesinde baba İbrahim (aleyhisselâm) ve anne Hazret-i Sâre asla sıkıntı çekmemiş, Allah'a itaatkâr bir evlat yetiştirmişlerdir. İleri yaşlarda olan anne baba için çocuk, aile için sıkıntı olsaydı İbrahim ile Sare'ye sıkıntı olurdu. Hâlbuki Kur'an İshak (aleyhisselâm)' ı bu aile için bir müjde olarak haber vermektedir. Mürşidi Kur'an olan nesiller, ailenin ve çocuğun önemini hiçbir zaman küçümsemezler. İmtihanlarla sınanmış, memleketinden hicret etmiş böylesi bir tevhid ailesine yine tevhid peygamberi olacak bir çocuk müjdelenmiştir. İsa (aleyhisselâm)' a kadar süregelen bu nübüvvet halkası, Yakub (aleyhisselâm) ile Filistin'de devam etmiştir. İsa (aleyhisselâm)' dan sonra bu sancak, İbrahim (aleyhisselâm)' ın oğlu İsmail (aleyhisselâm)' ın soyundan gelen Efendimiz Muhammed Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)' e geçmiştir.

İSHAK (ALEYHİSSELÂM)' IN SOYU VE DOĞUŞU:

İshak (aleyhisselâm); İbrahim (aleyhisselâm)' ın ikinci oğlu olup Hazret-i Sâre'den doğmuştur.

Ebû Hüreyre (radiyallahu anhümâ)' dan rivayet edildiğine göre,

Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmaktadır:

"İnsanların (şeref ve ahlak bakımından) en kerîmi / en şerefli; Kerîm oğlu kerîm, o kerîm oğlu kerîm, o da kerîm oğlu kerîm olan İbrâhim oğlu İshak oğlu Yakub'un oğlu Yûsuf'tur."

(Buhârî, Enbiyâ 8; Müslim, İmân 348)

Rivayete göre Hazret-i Sâre' nin gençliğinde çocuğu olmamıştı. Allah Subhânehu ve teâlâ, yaşlıyken Hazret-i Sâre'ye bir oğul ihsân edeceğini, Cebrâil (aleyhisselam) vâsıtasıyla müjdeledi. Hazret-i Sâre, bu müjdeye sevindiği hatta çok şaşırıp güldüğü için oğluna İshak ismi verildi. İshak İbrânice “güler, gülen” mânâsına gelir. Allah Subhânehu ve Teâlâ'nın Lût (aleyhisselâm)' ın Kavmini azgınlıkları sebebiyle helâk ettiği sene doğdu.

Rivayete göre Şam diyârında büyüyünce, babası ve annesi ile Mekke'ye gitti. Kâbe-i muazzamayı ziyâret edip, ağabeyi İsmail (aleyhisselam) ile görüştü. Üçü birlikte Filistin'e döndüler. Burada anne ve babasına hizmet etti. Her sene hac zamânında Mekke'ye gitti. Bir rivâyette babasının sağlığında, başka bir rivâyette ise vefatından sonra Şam ve Filistin ahâlisine peygamber olarak gönderildi. İbrahim (aleyhisselam)' ın dîni'nin hükümlerini yaymaya devâm etti. Kavmine nasihat edip, Allah teâlâ'nın emir ve yasaklarını bildirdi. 60 yaşındayken, İys (Esav) ve Yakub (İsrail) (aleyhisselâm) adında iki oğlu oldu. İys (Esav) amcası İsmail (aleyhisselam)' ın kızıyla evlendi. Babasının duası bereketiyle soyu bereketli olup, kısa zamanda çoğaldı. İshak (aleyhisselam)' ın diğer oğlu Yakub (aleyhisselam)' a da peygamberlik verildi.

Oğul ve torunlarından peygamberler geldi. Bir adı da (İsrail) olan Yakub (aleyhisselam)' ın soyundan gelenlere sonradan "İsrailoğulları" denildi.

Yüz ve şekil itibariyle, ahlâk ve yaşayışta babası İbrahim (aleyhisselâm)' a çok benzeyen İshak (aleyhisselam), Kur'ân-ı kerîm'de ilim sâhibi olarak zikredildi.

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN TARİH KİTABLARINDA ANLATILAN ŞEMÂİLİ ŞÖYLEDİR:

Rivayete göre İshâk (aleyhisselâm) Uzun boylu, kara gözlü, buğday tenli, yüzü güzel, konuşması düzgün, saç ve sakalı bembeyazdı. Sîret ve sûreti, babası İbrâhîm (aleyhisselâm)' a benzerdi.

(Hâkim, Müstedrek, II, 607)

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN OĞULLARI:

Rivayete göre İshâk (aleyhisselâm)' ın yaşlılık zamanında gözleri zayıflamış, âmâ olmuştur. İki oğlu Yâkûb (İsrail) ve İys (Esav) ikiz olarak dünyâyâ gelmişlerdir.

Rivayete göre İshâk (aleyhisselâm), ömrünün sonuna doğru bu iki oğluna da ayrı ayrı duâ etmiştir. Yâkûb (aleyhisselâm)' a neslinden peygamberler gelmesi;

İys (Esav)' a da zürriyetinin bol olması, soyundan melikler ve sultanlar gelmesi için Cenâb-ı Hakk'a ilticâda bulunmuştur.

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN MUCİZELERİ:

1. Hayvanlar açık bir lisanla peygamberliğine şehâdet ederlerdi.

2. Duâ etmesi üzerine dağın harekete geçmesi:

İshak (aleyhisselam) Kudüs'te insanları Allah'u teâlâyâ îmâna dâvet edince, insanlar;

"Eğer şu dağı harekete geçirirsen, îmân ederiz." dediler.

İshak (aleyhisselam) dua edince dağ sallanmaya başladı. Kudüs halkı hep birlikte îmân ettiler.

3. İshak (aleyhisselam) merkebine binip bir dağa çıkmak isteyince merkebin ön ayakları kısılır, arka ayakları uzardı. Dağdan aşağı inerken de tersi olurdu.

4. İshak (aleyhisselam)' ın duası bereketiyle Allah'u teâlâ ölmüş hayvanları diriltirdi.

5. Şam ahâlisinin arzusu üzerine yaptığı dua neticesinde, elini sırtına koyduğu bir koyun, hemen kuzulmuş daha sonra ard arda dokuz defâ yavrulamıştır.

KUR'ÂN'I KERİM'DE İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN TEVHÎD'E DAVETİ VE ŞİRK İLE MÜCADELESİ ŞÖYLE AÇIKLANIR:

Bir müjde olarak haber verilen İshak (aleyhisselâm)' ın ismi, ailesiyle birlikte zikredilir. Öncelikle babasına müjdelenmesiyle:

(Saffat: 37/112)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَبَشِّرْنَا هُ يَا سَخُوقَ نَبِيَّا مِن الصَّالِحِيْنَ

"Ona, salihlerden bir nebi olarak İshâk'ı müjdeledik."

(Saffât: 37/112)

Bir yerde de annesi Hazret-i Sâre'ye müjdelenmesiyle:

(Hud: 11/71)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَأَمْرَاتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُمْ قَبَسَّرْنَا هَا يَا سَخُوقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحُوقَ يَعْقُوبَ

"Hanımı ayaktaydı. Gülmüştü. Biz onu İshâk'la ve İshâk'ın ardından Ya'kûb'un (doğacağı ile) müjdeledik."

(Hûd: 11/71)

Kur'an-ı Kerim'de 6 yerde babası İbrahim (aleyhisselâm) ve abisi İsmail (aleyhisselâm) ile birlikte zikredilmektedir.

(Baraka: 2/133)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"Yoksa siz, Ya'kûb'a ölüm geldiğinde orada hazır mı bulunuyordunuz? O, oğullarına demişti ki: "Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?" Demişlerdi ki: "Senin İlah'ına; babaların İbrâhîm, İsmâîl ve İshâk'ın ilahı olan tek bir ilaha ibadet edeceğiz ve biz O'na teslim olanlarız."

(Bakara: 2/133)

Peygamberlerin en hassas oldukları konu, tevhid meselesidir. Bu sebeple ilk konuştukları ve insanları davet ettikleri hakikat tevhid olduğu gibi, son nefeslerinde de Allah (Azze ve Celle)'nin hakkı olan tevhid'i dillendirmişlerdir. Bir babanın evlatlarına bırakacağı en değerli ve en faydalı miras, hiç şüphesiz tevhiddir.

(Bakara: 2/136)'da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ
وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Deyin ki: "Bizler Allah'a; bize indirilene; İbrâhîm, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb ve torunlarına indirilene; Mûsâ'ya ve İsâ'ya verilene ve nebilere Rabblerinden verilenlere iman ettik. Onların arasını ayırmaksızın (hepsine iman ederiz.) Ve biz, Allah'a teslim olanlarız."

(Bakara: 2/136)

(Bakara: 2/140)'da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ إِنَّمَا أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ وَمَنْ أَظْلَمُ
مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Yoksa siz İbrâhîm, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb ve torunlarının Yahudi veya Hristiyan olduğunu mu söylüyorsunuz? De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" Yanında Allah katından (bir bilgi olduğu hâlde) şahitliği gizleyenden daha zalim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir."

(Bakara: 2/140)

(Al-i İmran: 3/84)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ أَمَّا يَاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ
وَالنَّبِيِّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُقَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

De ki: "Biz Allah'a; bize indirilene; İbrâhîm, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb ve torunlarına indirilene; Mûsâ'ya, İsâ'ya ve (diğer) nebilere Rableri tarafından verilen (vahye) iman ettik. Onlardan hiçbirinin arasını ayırmayız. Ve biz, O'na teslim olanlarız."

(Âl-i İmran: 3/84)

(Nisâ: 4/163)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ
وَإِيْيُوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ رِجْزًا

"Şüphesiz ki biz, Nûh'a ve ondan sonra (gelen) nebilere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrâhîm'e, İsmâîl'e, İshâk'a, Ya'kûb'a, torunlarına, İsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a ve Suleymân'a vahyettik. Ve Dâvûd'a da Zebûr'u verdik."

(Nisâ: 4/163)

İbrahim: 14/39)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

"Yaşlılıkta bana İsmâîl ve İshâk'ı veren Allah'a hamdolsun. Şüphesiz ki benim Rabbim, duayı işiten ve duaya icabet edendir."

(İbrâhîm: 14/39)

(Nisâ: 4/163)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى
وَإِيْيُوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَأْتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

"Şüphesiz ki biz, Nûh'a ve ondan sonra (gelen) nebilere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrâhîm'e, İsmâîl'e, İshâk'a, Ya'kûb'a, torunlarına, İsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a ve Suleymân'a vahyettik. Ve Dâvûd'a da Zebûr'u verdik."

(Nisâ: 4/163)

9 yerde ise İsmail (aleyhisselâm) zikredilmeden İbrahim (aleyhisselâm), İshak (aleyhisselâm) ve Yakub (aleyhisselâm) sıralamasıyla geçmektedir.

(En'am: 6/84)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

"Ona İshâk'ı ve Ya'kûb'u armağan ettik. Hepsini hidayet ettik. Bundan önce de Nûh'u ve soyundan olan Dâvûd, Suleymân, Eyyûb, Yûsuf, Mûsâ ve Hârûn'u da hidayet etmiştik. İşte muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız."

(En'âm: 6/84)

(Hud: 11/71)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَلَبَسَ رَتَاهَا يَأْسُخُقًا وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ

"Hanımı ayakta idi. Gülmüştü. Biz onu İshâk'la ve İshâk'ın ardından Ya'kûb'un (doğacağı ile) müjdeledik."

(Hûd: 11/71)

(Yusuf: 12/6)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

“İşte böylece Rabbin seni seçecek, sözlerin yorumunu/rüya tabirini sana öğretecek, daha önce ataların İbrâhîm ve İshâk'a (nimetini) tamamladığı gibi sana ve Ya'kûb ailesine de nimetini tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin, (her şeyi bilen) Alîm ve (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir.”

(Yûsuf: 12/6)

(Yûsuf: 12/ 38)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

“Babalarım olan İbrâhîm, İshâk ve Ya'kûb'un dinine uydum. Bizim herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmamız söz konusu dahi olamaz. Bu hem bize hem de insanlara Allah'ın lütuf ve ihsanındandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.”

(Yûsuf: 12/38)

İbrahim (aleyhisselâm)' ın milleti için (Mümtehine: 60/4) ayetine bakınız.)

(Meryem: 19/49)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَلَمَّا اعْتَرَاهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا

"(İbrâhîm) onları ve onların Allah'ı bırakıp da ibadet ettiklerini terk edip ayrılınca ona, İshâk'ı ve Ya'kûb'u verdik. Hepsini nebi kıldık."

(Meryem: 19/49)

Tevhid'i ilan etmek ve onu kabul etmeyen müşriklerden beraat, Allah (Azze ve Celle)'nin en fazla razı olduğu amellerdendir. Böylesi büyük amellerin mükâfatı da büyük olmaktadır. İbrahim (aleyhisselâm)'ın çocuk özlemi, şirkten ve müşriklerden beraatini ilan edip, bedenî olarak onlardan ayrılınca son bulmuştu.

(Enbiya: 21/72)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ

"Ona İshâk'ı, üstelik bir de Ya'kûb'u ihsan etmiş ve her birini salih kimseler kılmıştık."

(Enbiyâ: 21/72)

(Ankebut: 29/27)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَأَتَيْنَاهُ آخِرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

"Ona İshâk'ı ve Ya'kûb'u verdik. Zürriyeti arasında nübüvvet ve kitap kıldık. Ona mükâfatını dünyada verdik. Hiç şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir."

(Ankebût: 29/27)

(Saffat: 37/113)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ

"Onun ve İshâk'ın üzerine bereket kıldık. İkisinin soyundan muhsin olan/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışan da vardır. Apaçık bir şekilde nefesine zulmeden de."

(Saffât: 37/113)

(Sa'd: 38/45)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَأَذْكُرْ عِبَادَتَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ

"Kullarımızdan kuvvet ve basiret sahibi olan İbrâhîm, İshâk ve Ya'kûb'u da an!"

(Sâd: 38/45)

İshak (aleyhisselâm), ayetlerden de görüyoruz ki tevhidi bir aile içinde zikredilmiştir. Sanki Rabbimiz bu mübarek aileye dikkat çekmiş, mihenk taşı olarak İshak (aleyhisselâm)' ı ortaya almıştır. İshak (aleyhisselâm) ile ilgili olarak baba, anne, abi, torun ve oğul gündem yapılmıştır. Peygamberlik ve kitap onların soyundan gelenlere tahsis edilmiştir. Daha öncesinde tek tek peygamberler anlatılırken İbrahim (aleyhisselâm) ile İslamî bir aile ve bir millet anlatılmaktadır. Biz buna İbrahim (aleyhisselâm)' i millet diyoruz. Hakikati onların şahıslarından öğreniyoruz. İbrahim (aleyhisselâm), İshak (aleyhisselâm), İsmail (aleyhisselâm), Yakub (aleyhisselâm) ne Yahudi'dir ne de Hıristiyan, onlar Allah'a itaat eden tevhid ehli bir ailedir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir:

(Bakara: 2/140)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ إِنَّمَا أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Yoksa siz İbrâhîm, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb ve torunlarının Yahudi veya Hristiyan olduğunu mu söylüyorsunuz? De ki: "Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" Yanında Allah katından (bir bilgi olduğu hâlde) şahitliği gizleyenden daha zalim kim olabilir? Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir."

(Bakara: 2/140)

Bütün bunlara ilaveten şu gerçeği de görmek gerekir. Biz Müslümanlardan şu istenmektedir:

(Bakara: 2/136)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى

وَمَا أُوْتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَّا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَتَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Deyin ki: "Bizler Allah'a; bize indirilene; İbrâhîm, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb ve torunlarına indirilene; Mûsâ'ya ve İsrâ'ya verilene ve nebilere Rabblerinden verilenlere iman ettik. Onların arasını ayırmaksızın (hepsine iman ederiz.) Ve biz, Allah'a teslim olanlarız."

(Bakara: 2/136)

Peygamberlerin isimlerinin farklı olması, inanılan şeylerin aynı olmasına engel değildir. Ama Allah peygamberlerinin Yahudi ve Hıristiyan olmadığını vahiy ile bize bildirmiştir. İlahi buyruk bize şöyle sesleniyor:

(Ali İmran: 3/64)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

De ki: "Ey Ehl-i Kitap! Gelin, sizinle bizim aramızda ortak bir kelimedede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabbler edinmeyelim." Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: "Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/ şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız."

(Âl-i İmran: 3/64)

Ehl-i Kitap'ın davet edildiği ortak kelime, Kelime-i Tevhid'dir. Âdem (aleyhisselâm)' dan Muhammed Rasûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)' e kadar tüm resûller insanları Lailaheillallah'a davet etmişlerdir.

(Enbiyâ: 21/25)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle, "Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin." diye vahyetmişizdir."

(Enbiyâ: 21/25)

Kelime-i Tevhid red ve ispat içerikli iki cümleden oluşmaktadır. “La ilahe” diyerek uluhiyet tamamen reddedilmekte, “İllallah” diyerek uluhiyet yalnızca Allah (Azze ve Celle) için ispat edilmektedir. İlah nedir? İlah, Kur’ân ıstılahında, kendisine ibadet edilen demektir. Okumakta olduğumuz Enbiyâ Suresi 25. ayeti dışında,

(Meryem: 19/81 - 82)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا

"Kendilerine izzet/üstünlük/güç kaynağı olsun diye Allah'ın dışında ilahlar edindiler!"

(Meryem: 19/81)

كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا

"Asla! (Kıyamet Günü) onların ibadetlerini inkâr edecek ve onların karşısında (düşman olarak) yer alacaklar."

(Meryem: 19/82)

(Zuhruf: 43/45)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَسْئَلُ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهَةً يُعْبَدُونَ

"Senden önce gönderdiğimiz resûllerimize sor (bakalım), biz, Er-Rahmân'ın dışında ibadet edilecek ilahlar kılmış mıyız hiç?"

(Zuhruf: 43/45)

Ayetler de bu anlama işaret etmiştir. Yani, Lailaheillallah dediğimizde:

"Allah'ın dışında ibadeti hak eden hiçbir varlık yoktur ve yalnızca Allah'a ibadet edeceğim." demiş oluruz.

İlah, sadece sanıldığı gibi yaratan, rızık veren, yaşatan ve öldüren gibi anlamlara gelmez. Öyle olmuş olsa

müşriklerin Kelime-i Tevhid'e davet edilmesi anlamsız olurdu. Zira onlar, bunların tamamına inandıklarını söylüyorlardı.

(Yûnus: 10/31- 32)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَمَنْ يَدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ

De ki: "Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriye, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?", "Allah'tır." diyecekler. De ki: "Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?"

(Yûnus: 10/31)

فَذُكِّرْكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنْتُمْ تُصِرُّونَ

"İşte bu, sizin hak Rabbiniz olan Allah'tır. Haktan ötesi sapıklıktan başka bir şey midir? Nasıl olur da (O'na ibadet etmekten, putlara ibadet etmeye) çevrilirsiniz?"

(Yûnus: 10/32)

Ancak onlar dua, adak, tavaf gibi ibadetleri Allah'tan başka varlıklara yapıyor, Allah'ın kanunları dışında kanunlar koyan ve toplumu bunlarla yöneten yöneticilerin peşinden gidiyorlardı. Böylece, Allah'tan başkasına ibadet ediyor ve Allah'ın dışında ilah edinmiş oluyorlardı.

Müşrik, Allah (Azze ve Celle)'ye inandığını iddia etse de imanı geçersizdir. Geniş açıklama için

(Mü'minûn: 23/84-90)' da

Ayetlerin açıklaması:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

De ki: "Eğer biliyorsanız (söyleyin) yer ve içindekiler kime aittir?"

(Mü'minûn: 23/84)

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

“Allah’a aittir.” diyecekler... De ki: “Öğüt almaz mısınız?”

(Mü'minûn: 23/85)

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ

De ki: “Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?”

(Mü'minûn: 23/86)

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ

“Allah” diyecekler... De ki: “Korkup sakınmaz mısınız?”

(Mü'minûn: 23/87)

قُلْ مَنْ يَبِيْدُهُ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيْرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

De ki: “Her şeyin mülkünü/yönetimini elinde bulunduran kim? O her şeyi koruyup himaye ederken, kendisine karşı kimsenin himaye edilemeyeceği kimdir? Şayet biliyorsanız (söyleyin kimdir o)?”

(Mü'minûn: 23/88)

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ قَاتِلِيْ تُسْحَرُونَ

“Allah” diyecekler. De ki: “Nasıl oluyor da böyle büyüleniyor (şirkle aldanıp hakka karşı geliyorsunuz)?”

(Mü'minûn: 23/89)

بَلْ اَتَيْنٰهُمْ بِالْحَقِّ وَاِنَّهُمْ لَكٰذِبُونَ

“(Hayır, öyle değil!) İşin aslı biz onlara hak olanı getirdik. Şüphesiz ki onlar, yalancılardır.”

(Mü'minûn: 23/90)

Kur'an'ın birçok yerinde müşriklere benzer sorular sorulmuş ve bu sorulara "Allah" diye cevap verecekleri belirtilmiştir. Ancak verdikleri bu cevaplar kabul edilmemiş, onların yalancı olduklarının altı çizilmiştir. Bu soruların cevabına "Allah" diyen ve bunu da inanarak söyleyen birinin Allah (Azze ve Celle)'yi bırakıp, kendi eliyle yaptığı putlara tapması, Allah'a rağmen kanunlar koyması Allah'ın koyduğu nizamı bırakıp beşerî yasaların ve ideolojilerin peşinden gitmesi hangi gerekçeyle izah edilebilir? Göklerin ve yerin yaratıcısının Allah olduğunu defalarca ikrar etmelerine rağmen;

(Fussilet: 41/9)'da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الْمَكْفُورِينَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ لَكُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ

De ki: "Yoksa sizler, yeryüzünü iki günde yaratan (Allah'a) kâfirlik ediyor ve O'na denkler/ortaklar mı kılıyorsunuz? Bu, âlemlerin Rabbidir."

(Fussilet: 41/9)

Allah (Azze ve Celle)'ye ortak koşmak demek, Allah'ı inkâr etmek demektir. Vele ki müşrik, diliyle, "Rabbim, Allah'tır." diyor olsun. Allah'ın varlık ve birliğine dair ikrarı ise ağızla söylenen, organlar ve amellerle yalanlanan bir yalandan ibarettir.

Ancak onlar dua, adak, tavaf gibi ibadetleri Allah'tan başka varlıklara yapıyor, Allah'ın kanunları dışında kanunlar koyan ve toplumu bunlarla yöneten yöneticilerin peşinden gidiyorlardı. Böylece, Allah'tan başkasına ibadet ediyor ve Allah'ın dışında ilah edinmiş oluyorlardı.

(Tevbe: 9/31)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

اتَّخَذُوا آخْتَارَهُمْ وَرَهْبَتَانَهُمْ آزْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesih'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."

(Tevbe: 9/31)

(Yûnus: 10/18)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَنْتَبِهُونَ اللَّهَ يَمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir zarar ve fayda vermeyecek şeylere ibadet ediyor ve "Bunlar, bizim Allah katındaki şefaatçilerimizdir." diyorlar. De ki: "(Allah bu varlıklara ibadeti meşru kılmamış ve bunlara şefaat yetkisi vermemiştir. Buna rağmen böyle iddia ederek) Allah'a göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz?" O (Allah), onların şirk koştuklarından münezze ve yücedir."

(Yûnus: 10/18)

Müşrikler Allah (Azze ve Celle)' yi hakkıyla tanımaz, buna binaen O'na gereken saygıyı göstermezler. O'nu vahye dayalı bilgilerle tanımadıklarından, şirket müdürüne ya da bir krala benzetirler. Konum sahibi varlıklara ancak aracılar vasıta ile ulaşılabileceklerini düşünürler ve Allah'la aralarında birtakım varlıkları şefaatçi tayin ederler. Oysa Allah kimseye böyle bir yetki vermemiş, kimseyi kendisiyle kulları arasına aracı kılmamıştır.

(Bakara: 2/186)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

"Kullarım sana benden soracak olurlarsa şüphesiz ki ben onlara yakıным. Dua edenin duasına icabet ederim. (Öyleyse) onlar da benim davetime icabet etsinler ve bana iman etsinler ki (akıl, doğruluk ve olgunluk sahibi olan) rüşd ehlinden olsunlar."

(Bakara: 2/186)

Kur'ân'da "Sana sorarlarsa." diye başlayan birçok ayet vardır. Tüm bu ayetlerde cevap kısmı "De ki." diyerek başlar. Tek istisnası bu ayettir. Allah (Azze ve Celle) kendisini kullarına tanıtırken "De ki" lafzının dahi kendisi ile kulları arasına girmesine razı olmamıştır. Affedilmez bir günah olan şirkin kısımlarından biri de; Allah'tan başkasına dua etmek, darda kalındığında ölü, diri ya da türbelerden medet ummaktır. Bu şirkin en belirgin sebeplerinden biri, Allah'ı uzak görmek ve O'na yakınlaşmak için aracıya ihtiyaç olduğuna inanmaktır. Allah bu ayette şirk mantığını çürütmüş ve kullarına yakın olduğunu, dua edenlere doğrudan icabet edeceğini belirtmiştir.

(Şirk mantığı ve çürütülmesine dair; (Nisâ: 4/48), (Mâide: 5/ 35), (En'âm: 6/136), (Yûnus: 10/18), (Sebe': 34/22-23) ayetlerine bakınız.

(Mâide: 5/35)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve (sizi) Allah'a (yakınlaştıracak) vesileler arayın. Allah yolunda cihad edin. Umulur ki kurtuluşa erersiniz."

(Mâide: 5/35)

Selef-i Salihin müfessirlerinden Katâde (Rahimehullah) "vesile"yi şöyle açıklar:

"Allah (Azze ve Celle)' ye itaat ederek ve O'nu razı eden amelleri yaparak O'na yakınlaşın."

(Tefsîru't Taberî, 10/291, 11902 No.lu rivayet)

İslam tarafından emredilerek ya da teşvik edilerek meşru kılınan her salih amel, Allah (Azze ve Celle)' ye yakınlaştıran bir vesiledir. Kur'ân, müminler ile müşriklerin vesile konusunda farklı tutum içerisinde olduklarını belirtir. Müminler, İslam'ın onay verdiği salih amel ve imanlarını Allah'a yakınlaşmaya vesile kılarlar. Müşrikler ise Allah'a yakınlaştırmacı vesileler uydurur, bunların şer'i olup olmamasına bakmazlar.

(Yûnus: 10/18), (İsrâ: 17/56-57), (Zümer: 39/3) ayetlerine bakınız.

(Sebe': 34/22-23)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْ قَلْبِ اللَّهِ وَلَا فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ

De ki: "Haydi! Allah'ın dışında (ilah olduğunuzu) zannettiklerinizi çağırın (bakalım)!" Onların göklerde ve yerde zerre ağırlığına sahip oldukları bir şey yoktur. O ikisinde bir ortaklıkları da yoktur. (Allah'ın) onlardan yardımcı/destek edindiği kimse de yoktur."

(Sebe': 34/22)

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

"O'nun katında izin verdikleri dışında, hiç kimsenin şefaati fayda sağlamaz. (Meleklerin) kalplerinden korku giderilince, "Rabbiniz ne buyurdu?" derler. (Cevap olarak hep beraber,) "Hak olanı söyledi. O, (zati ve sıfatları en yüce olan) El-Aliy, (en büyük olan) El-Kebîr'dir." derler.

(Sebe': 34/23)

34/Sebe' Suresi 22-23. ayetler, insanları şirk koşmaya sevk eden sebepleri ele almış ve çürütmüştür.

Şöyle ki kendisinden fayda umulan bir varlık, dört sıfattan birine sahip olmalıdır.

1. Mülkünde tek otorite olması.
2. Tek otorite olmasa da ortak olarak mülk sahibi olması.
3. Mülkte ortaklığı olmasa da yardımcı veya vezir olarak yetki sahibi olması.
4. Üç özelliğe sahip olmasa da mülk sahibi nezdinde hatırı sayılır biri olması.

Allah (Azze ve Celle) dört vasfı da kendi dışındaki tüm varlıklardan nefyetmiştir. Mülk, yalnızca Allah'ındır, hiçbir zerresinde ortağı yoktur, kimseye yetki ve yardımcılık vermemiştir. O'nun izin verdikleri dışında kimsenin şefaati yoktur...

Öyleyse kul, dini Allah'a halis kılarak ve araya hiçbir aracı koymadan doğrudan Rabbine yönelmeli, O'ndan istemeli, O'ndan beklemelidir.

Ayrıca Kur'ân'da şefaath kavramı için;

(Zuhruf: 43/86)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَن شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Onun dışında dua ettikleri, şefaath yetkisine sahip değillerdir. Ancak bilerek hakka şahitlik edenler müstesna."

(Zuhruf: 43/86)

Ayet-i kerime iki hakikate temas etmektedir:

a. Kur'ân'da nefyedilen ve olmadığı kabul edilen şefaath, mutlak değildir. Kur'ân'ın ifadesiyle Allah (Azze ve Celle)'nin izin verdiği, razı olduğu, bilerek hakka şahitlik edenlerin şefaath yetkisi olabilir.

(Bakara: 2/255)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

"Allah; O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Hayat sahibi ve varlığa hayat veren) El-Hayy ve (var olmak için hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olan) El-Kayyûm'dur. O'nu ne uyuklama ne de uyku tutar. Göklerde ve yerde olan her şey O'na aittir. O'nun izni olmadan kim O'nun yanında şefaath edebilir? Onların önünde ve arkasında olanı bilir. O'nun dilediği dışında O'nun bilgisini kuşatıp (kavrayamazlar). Kürsüsü gökleri ve yeri kuşatmıştır. Onları (gökleri ve yeri) korumak O'na ağır gelmez. O, (zâtı ve sıfatları en yüce olan) El-Aliy ve (zâtı ve sıfatları en büyük olan) El-Azîm'dir."

(Bakara: 2/255)

(Meryem: 19/87)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

"Er-Rahmân'ın katında söz almış olanların dışında, hiç kimse şefaath yetkisini elinde bulundurmayacaktır."

(Meryem: 19/87)

(Kur'ân'da şefaath kavramı için (Zuhruf: 43/ 86) ayetine bakınız.)

(Enbiyâ: 21/28)'de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ

"Onların önlerinde ve arkalarında olanı bilir. O'nun razı olduklarından başkasına şefaata etmezler. Ve O'na karşı korkularından dolayı kalpleri ürpermektedir."

(Enbiyâ: 21/28)

(Kur'ân'da şefaata kavramı için (Zuhruf: 43/86) ayetine bakınız.)

Ancak Allah (Azze ve Celle) kime şefaata yetkisi vereceği, kimlerden razı olacağı ve kimi şefaate nail kılacağını yalnızca Allah bilir. Bu nedenle şefaata, yalnızca Allah'tan istenir.

(Zümer: 39/43-44)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوْلُوا كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ

Yoksa Allah'ın dışında şefaataçiler mi edindiler? De ki: "Onlar (şefaata yetkisine) sahip olmasalar ve (sizin onlara olan ibadetinize) akıl erdiremeseler dahi (yine de onları şefaataçi mi edineceksiniz)?"

(Zümer: 39/43)

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

De ki: "Şefaatin tümü Allah'ındır. Göklerin ve yerin hâkimiyeti/ egemenliği O'na aittir. Sonra O'na döndürüleceksiniz."

(Zümer: 39/44)

(Kur'ân'da şefaata kavramı için (Zuhruf: 43/86) ayetine bakınız.)

b. Hakka yani Kelime-i Tevhid'e şahitlik etmek bilerek olmalı, ilim üzere yapılmalıdır. Kişiyi fayda sağlayan Kelime-i Tevhid neyi reddedip neyi kabul ettiğini bilerek söylenen Lâilaheillallâh'tır.

(Muhammed: 47/19)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَاعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَعِزْ لِدَنِّكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلِّبِكُمْ وَمَثْوِيكُمْ

"Bil ki şüphesiz, Allah'tan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Kendi günahların, mümin erkek ve mümin kadınlar(ın günahları) için bağışlanma dile. Allah, dolandığınız yeri de konakladığınız yeri de bilir."

(Muhammed: 47/19)

Dünya'da ve ahirette kişiye fayda verecek olan Kelime-i Tevhid; ilim üzere, neyin kabul edilip neyin reddedildiği anlaşılacak söylenen Kelime-i Tevhid'dir.

Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmaktadır:

"Kim Allah'tan başka ilah olmadığını bilerek ölürse cennete girer."

(Müslim, 26; Ahmed, 464)

Kelime-i Tevhid'i ilim üzere söylemek için;

(Fâtiha: 1/5), (Bakara, 256), (Yûsuf: 12/40), (Enbiyâ: 21/25) ayetlerine bakınız.)

(Âl-i İmran: 3/64)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

De ki: "Ey Ehl-i Kitap! Gelin, sizinle bizim aramızda ortak bir kelimedede buluşalım: Yalnızca Allah'a ibadet edelim, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayalım, (Allah'ı bırakıp da) birbirimizi Allah'ın dışında rabbler edinmeyelim." Şayet yüz çevirirlerse deyin ki: "Şahit olun ki biz Müslimlerdeniz/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullardanız."

(Âl-i İmran: 3/64)

Ehl-i Kitap'ın davet edildiği ortak kelime, Kelime-i Tevhid'dir. Âdem (aleyhisselâm)' dan Muhammed Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)' e kadar tüm resûller insanları Lailaheillallah'a davet etmişlerdir.

(Enbiyâ: 21/25)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce gönderdiğimiz her resûle, "Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ ibadet edin." diye vahyetmişizdir."

(Enbiyâ: 21/25)

Ayet, tüm peygamberlerin dini olan İslam'ın hangi asıllar üzerine inşa edildiğini anlatan en kapsamlı ayettir:

Kelime-i Tevhid red ve ispat içerikli iki cümleden oluşmaktadır. "La ilahe" diyerek uluhiyet tamamen reddedilmekte, "İllallah" diyerek uluhiyet yalnızca Allah (Azze ve Celle) için ispat edilmektedir.

İlah nedir?:

İlah: Kur'ân istilahında, kendisine ibadet edilen demektir. Okumakta olduğumuz Enbiyâ Suresi 25. ayeti dışında:

(Meryem: 19/81 - 82), (Zuhruf: 43/45) ayetlerine bakınız.)

Ayetler de bu anlama işaret etmiştir. Yani, Lailaheillallah dediğimizde:

"Allah'ın dışında ibadeti hak eden hiçbir varlık yoktur ve yalnızca Allah'a ibadet edeceğim." demiş oluruz.

İlah, sadece sanıldığı gibi yaratan, rızık veren, yaşatan ve öldüren gibi anlamlara gelmez. Öyle olmuş olsa müşriklerin Kelime-i Tevhid'e davet edilmesi anlamsız olurdu. Zira onlar, bunların tamamına inandıklarını söylüyorlardı.

(Yûnus: 10/31 - 32) ayetlerine bakınız.)

Ancak onlar dua, adak, tavaf gibi ibadetleri Allah'tan başka varlıklara yapıyor, Allah'ın kanunları dışında kanunlar koyan ve toplumu bunlarla yöneten yöneticilerin peşinden gidiyorlardı. Böylece, Allah'tan başkasına ibadet ediyor ve Allah'ın dışında ilah edinmiş oluyorlardı.

(Tevbe: 9/31), (Yûnus: 10/18), (Yûsuf: 12/ 37 - 40) ayetlerine bakınız.)

(Yûsuf: 12/37 - 40)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِيَهٗ إِلَّا نَبَأْتُكُمَا فِي تَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي اِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُوْنَ

Dedi ki: “Size rızık olarak yiyeceğiniz bir yemek gelmeden önce mutlaka yorumunu haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiği bilgidendir. Şüphesiz ki ben, Allah’a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir topluluğun dinini terk ettim.”

(Yûsuf: 12/37)

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَائِيْ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ مَا كَانَ لَنَا اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ

“Babalarım olan İbrâhîm, İshâk ve Ya’kûb’un dinine uydum. Bizim herhangi bir şeyi Allah’a ortak koşmamız söz konusu dahi olamaz. Bu hem bize hem de insanlara Allah’ın lütuf ve ihsanındandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.”

(Yûsuf: 12/38)

İbrahim (aleyhisselâm)' in milleti için (Mümtehine: 60/4) ayetine bakınız.)

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

يٰٓاَصْحٰبِي السِّجْنِ اٰرٰبَابُ مُتَّفَعُوْنَ حٰيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

“Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükümüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı?”

(Yûsuf: 12/39)

مَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِہٖ اِلَّا اَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوْهَا اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِہَا مِنْ سُلْطٰنٍ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُوْا اِلَّا اِيَّاهُ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ

“Sizin O’nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah’ın hakkında hiçbir

delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”

(Yûsuf: 12/40)

37 ila 40. ayetler göstermiştir ki;

a. Tevhid'e çağrı, İslam'i çalışmaların temelidir. Her zaman ve mekânda muvahhidin önceliği tevhid olmalıdır. Yûsuf (aleyhisselâm)' in zindanda olması, iftiraya uğraması, yanına gelenlerin tevhid'i hiç bilmiyor olmaları, sordukları rüyanın tevhid ile uzaktan yakından ilgisinin olmaması Yûsuf (aleyhisselâm)' ı tevhid'i anlatmaktan alıkoymamıştır.

b. Tevhidin ana delili, çokluğun kaos, tekliliğin selamet olması gerçeğidir.

(Enbiyâ: 2122)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Enbiyâ: 21/22)

(Mü'minûn: 23/91)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. (Şayet Allah dışında ilahlar olmuş olsaydı) her bir ilah kendi yarattıklarını (yanına alıp) gider, bir kısmı diğer bir kısmına üstünlük kurardı. Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Mü'minûn: 23/91)

TEVHÎD:

1. Tevhîd, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı rubûbiyyetinde, ulûhiyyetinde, isim ve sıfatlarında birlemektir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı tevhîd eden kimseye "muvahhîd" denir. Tevhîdin zıddı ise şirk'tir.

2. Cinlerin ve insânların yaratılış gayesi Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı tevhîd etmeleridir.

(Zâriyât: 51/56)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Ben cinleri ve insânları, ancak bana (tevhîd üzere) ibâdet etsinler diye yarattım."

(Zâriyât: 51/56)

3. Tevhîd, zamanlara yahut mekânlara göre değişmez. Tevhîde dâir olan herhangi bir mesele de zaman yahut mekân farklılığı ile ondan ayrılmaz.

(Enbiyâ: 21/25)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Senden önce hiçbir rasûl göndermedik ki ona: Şüphesiz, benden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse bana ibâdet edin' diye vahyetmiş olmayalım."

(Enbiyâ: 21/25)

4. Rubûbiyyet tevhîdi: Allâh'u Teâlâ'yı fiillerinde birlemektir.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

(Arâf: 7/54)' de

"Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş'a istivâ eden, geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allâh'tır. İyi bilin ki, yaratmak da emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allâh ne yücedir!"

(Arâf: 7/54)

(Yûnus: 10/31)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Kimdir sizi gökten ve yerden rızıklandıran? Kimdir kulaklarınızı ve gözlerinizi yaratan? Kimdir ölüden diriye, diriden ölüyü çıkararak. Kimdir bütün işleri çekip çeviren, kâinatı yöneten. ‘Allâh’ diyecekler. De ki: O hâlde, Allâh’a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?”

(Yûnus: 10/31)

(Yûsuf: 12/40)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Hüküm vermek yalnızca Allâh’a âittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye ibâdet etmemenizi emretmiştir.”

(Yûsuf: 12/40)

(Enâm: 6/102)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“İşte Rabbiniz Allâh budur. O’ndan başka ilâh yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse yalnız O’na ibâdet edin. Zîrâ O, her şeye vekîldir.”

(Enâm: 6/102)

Rubûbiyyet tevhîdi: Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın her şeyin rabbi, mâliki, yaratıcısı ve rızık vericisi olduğuna; O’nun hayat veren ve öldüren, fayda ve zarar veren olduğuna; zorda kalanların duâsına sadece O’nun icâbet ettiğine; her şeyi yönettiğine; her hayrın O’nun elinde olduğuna, her şeye gücü yettiğine, hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız O’na âit olduğuna ve rablîğın gereği olan şeylerin tamâmında hiçbir ortağının bulunmadığına inanmakla gerçekleşir.

5. Ulûhiyyet tevhîdi: kulların kendi fillerinde (ibâdetlerinde) Allâh’u Teâlâ’yı birlemektir.

(Fâtîha: 1/2 - 4)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."

(Fâtiha: 1/2)

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

"(O,) Er-Rahmân ve Er-Rahîm'dir."

(Fâtiha: 1/3)

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

"Din (Ahiret) Gününün sahibidir."

(Fâtiha: 1/4)

(Enbiyâ: 21/25)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

Senden önce gönderdiğimiz her resûle, "Şüphesiz ki benden başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O hâlde yalnızca bana kulluk/ibadet edin." diye vahyetmişizdir.

(Enbiyâ: 21/25)

(Meryem: 19/65)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"(Allâh) Göklerin, yerin ve her ikisi arasındakilerin Rabbi'dir. Şu halde O'na ibâdet et ve O'na ibâdetle kararlı ol. Hiç O'nun adaşı (dengi ve benzeri) olan birini biliyor musun?"

(Meryem: 19/65)

(Nisâ: 4/36)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allâh'a (tevhîd üzere) ibâdet edin ve ona hiçbir şeyi şirk koşmayın.”

(Nisâ: 4/36)

Ulûhiyyet tevhîdi: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın tek hak ve gerçek ilâh olduğuna, O'ndan başka ibâdeti layık ilâh bulunmadığına ve O'nun dışındaki tüm ilâhların bâtlı ve sahte olduğuna kesin olarak inanmak; ibâdeti, inkiyâdı (boyun eğmeyi) ve itaati kayıtsız ve şartsız olarak sadece O'na tahsis etmek; kim olursa olsun hiçbir kimseyi hiçbir şeyde O'na ortak etmemekle gerçekleşir.

(Enbiyâ: 21/22)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Eğer göklerde ve yerde Allâh'tan başka ilâhlar olsaydı, ikisinin de düzeni bozulup gitmişti. Arş'ın Rabbi olan Allâh, onların niteledikleri şeylerden yücedir.”

(Enbiyâ: 21/22)

(Lokman: 31/30)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Bu böyledir. Çünkü Allâh hakkın tâ kendisidir, onu bırakıp da taptikları ise bâtlıdır. Şüphesiz Allâh el-Alî (çok yüce) el-Kebîr'dir (pek büyüktür).”

(Lokman: 31/30)

6. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı rubûbiyyette birleyen fakat ulûhiyyette birlemeyen yani Allâh'ın yaratan ve rızıklandıran olduğunu kabul ettiği halde, Allâh'tan başkasına duâ etmek gibi bir ibâdet ile ona ortak koşan kimse Müslüman değildir.

(Bakara: 2/21)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey insânlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibâdet edin ki, Allâh’a karşı gelmekten sakınasınız.”

(Bakara: 2/21)

7. İsim ve sıfat tevhîdi: en güzel isimlerin ve en kâmil sıfatların Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya âit olduğunu tasdik ederek O’nu bu isim ve sıfatlarında birlemektir.

(Araf: 7/180)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“En güzel isimler Allâh’ındır. O halde O’na o güzel isimleriyle duâ edin.”

(Araf: 7/180)

(Nahl: 16/60)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Kötü sıfâtlar âhirete inanmayanlara âittir. Mesel-i a’lâ/ en yüce sıfatlar ise Allâh’ındır.”

(Nahl: 16/60)

8. İsim, Kur’ân ve Sünnet’te Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın isimlendirdiği şeydir. Sıfat ise, Kur’ân ve Sünnet’te Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın vasfedildiği şeydir. O’nu, Kur’ân ve Sünnet’te bildirilmeyen isim ve sıfatlarla isimlendirmek veya vasfetmek câiz değildir.

(Araf: 7/180)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Allâh’ın isimleri hakkında yanlış yola (ilhada) sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezâsına çarptırılacaklardır.”

(Araf: 7/180)

9. Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın isim ve sıfatlarını belirli bir sayı ile sınırlandırmak câiz değildir. İsim ve sıfatlar tevkifi olup, vahye dayalıdır. Bunda aklın hiçbir dâhili yoktur. O’nun isim ve sıfatlarından bizim

bildiğimiz ancak Kur’ân ve Sünnet’te bildirildiği kadardır.

(İsrâ: 17/36)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Hakkında kesin bilgi sâhibi olmadığı şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalb, bunların hepsi ondan sorumludur.”

(İsrâ: 17/36)

10. Allâh Subhânehu ve Teâlâ’yı, Kur’ân ve Sünnet’te geçen isim ve sıfatlarla tanımak ve nitelendirmek asıldır. Kur’ân ve Sünnet naslarında bildirilen isim ve sıfatlara, hiçbir tahrif, hiçbir ta’til, hiçbir tekyif, hiçbir temsil tanıma olmaksızın geldikleri gibi hiç birini inkâr etmeden îmân etmek gereklidir.

(Âli İmrân: 3/32)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Allâh’a ve Rasûle itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse şüphe yok ki Allâh kâfirleri sevmez.”

(Âli İmrân: 3/32)

(Nisâ: 4/14)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Kim Allâh’a ve Rasûlü’ne isyân eder ve O’nun koyduğu sınırları aşarsa, Allâh onu ebedî kalacağı Cehennem ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azâb vardır.”

(Nisâ: 4/14)

11. Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın zâtı diğer zâtlara benzemediği gibi sıfatları da aynı şekilde mahlûkatın sıfatlarına benzemez; benzetilemez. İsim benzerliği hakikatteki bir benzerliği gerektirmez. Allâh’ı yaratılmışlara benzetmek küfürdür.

(Şûrâ: 42/11)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.”

(Şûrâ: 42/11)

(İhlâs: 112/4)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“O'nun hiçbir dengi yoktur.”

(İhlâs: 112/4)

12. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın sıfâtlarının mânâları bilinmekle birlikte keyfiyetleri ve hakikatleri kullar için meçhuldür (bilinmezdir).

(Tâhâ: 20/110)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Bilgice Allâh'ı kavrayamazlar (anlayamazlar).”

(Tâhâ: 20/110)

Tevhid: Birey, toplum ve içinde yaşadığımız yeryüzü için düzen ve selamettir. Şirk ise tam aksine kaos, terör ve fitnedir. Rızâ edilmesi ve isteklerinin yerine getirilmesi gereken birden fazla rabb, onlara kulluk edenlerin karşı karşıya gelmesine ve kaosa sebep olmaktadır. Müşrikin duygularında, düşüncelerinde, yönelim ve arzularında hep bir kaos vardır.

(Hac: 22/31)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

حَتَّقَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَّفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَىٰ بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَجِيٍّ

"Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayan (ve şirkin her türlüünü terk eden) hanîfler olarak (bunları yapın). Kim de Allah'a şirk koşarsa gökten yere çakılan, havada kuşların kendisini (parça parça) kaptığı veya rüzgârın ıssız, uzak bir yere savurduğu kimse gibidir."

(Hac: 22/31)

Çünkü onu yönlendiren ve razı etmesi gereken birçok merci vardır. Örf ve âdetler, ebeveyn istekleri, modern toplumun beklentileri, şahsi arzuları, manevi ihtiyaçları...

c. Hükmün/ Yasamanın/ Kanun yapmanın yalnızca Allah'a ait olduğuna inanmak ve buna göre yaşamak bir lüks değil, İslam inancının olmazsa olmaz esaslarından. Hükmün Allah'a ait olması, iki şekilde irtibatlandırılmıştır:

Allah'a kulluk ve dosdoğru bir din. Hâkimiyet yetkisini Allah'a veren ve O'nun yasası dışında yasa tanımayanlar; Allah'a kul olanlar ve dosdoğru dinin mensuplarıdır. Egemenliği kayıtsız ve şartsız olarak Allah dışında herhangi bir şahıs, ideoloji veya kurumda görenlerse Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlere/düşüncelere ibadet edenlerdir.

(Kehf: 18/26)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْتُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

De ki: “Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. Hükmünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümler, yaşamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)”

(Kehf: 18/26)

Bazı varlıkları toplumu kaynaştırmak için Putlaştırma şirki:

(Ankebût: 29/25)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ آوْتَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَبَلَغْتُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوِيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

Dedi ki: “Siz, Allah'ı bırakıp, sizi birbirinize ısındırın/aranızda sevgi bağı oluştursun diye dünya hayatında putları (ilah) edindiniz. Sonra Kıyamet Günü'nde (sevgi bir yana) kiminiz kiminizi inkâr edecek, kiminiz de kiminize lanet edecektir. Barınağınız ateştir. Hiçbir yardımcınız da yoktur.”

(Ankebût: 29/25)

Müşrikler, farklı amaçlarla putlar edinirler. Bazen salih olduğuna inandıkları birinin temsilî putunu yapar, kendilerini Allah (Azze ve Celle)' ye yaklaştırmasını umarlar. Bazen de toplumu bir arada tutacak, kaynaştırıp bütünleştirecek bazı değerleri put hâline getirirler. Ona secde etmemeleri veya kurban kesmemeleri onu put olmaktan çıkarmaz. Bu bazen bir bayrak bazen bir anıt bazen özel bir gün ya da resim/ heykel olabilir.

Allah (Azze ve Celle)' ye şirk koşan kimse, Allah'a en büyük iftirayı atmış, zulümlerin, Küfürün en büyüğünü işlemiştir.

(Lokmân: 31/13)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

Hani Lokmân, oğluna öğüt verirken demişti ki: “Oğulcuğum! Allah'a şirk koşma! Şüphesiz ki şirk, en büyük zulümdür.”

(Lokmân: 31/13)

Bu nedenle tüm amelleri boşa gitmiş:

(Zümer: 39/65)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

Andolsun ki sana ve senden önceki (resûllere), “Şayet şirk koşarsan bütün amellerin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun.” diye vahyedildi.

(Zümer: 39/65)

Ve Allah (Azze ve Celle), cenneti ona haram kılmıştır.

(Mâide: 5/72)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

Andolsun ki, "Allah, Meryem oğlu Mesîh'tir." diyenler kâfir olmuştur. (Oysa) Mesîh demişti ki: "Ey İsrâîloğulları! Benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Şüphesiz ki kim Allah'a şirk koşarsa Allah cenneti ona haram kılar. Onun barınağı ateştir. Zalimler için yardımcı da yoktur."

(Mâide: 5/72)

İslam'ın yeryüzüne hâkim olması ve Allah (Azze ve Celle)' nin müminlere vadettiği zaferin/ iktidarın gerçekleşmesi

Dört şarta bağlıdır, Bu Dört şarta karşılık üç vaatte bulunulmuştur:

Hilafet, dinde güç ve iktidar, emniyet.

Ayet-i kerime zımnen başka bir hakikate işaret eder:

Bu şartlardan biri veya tümü ihlal edildiğinde başkaları tarafından yönetilmek, mustazaf duruma düşme ve korku içinde yaşamak kaçınılmaz sonudur.

Allah, içinizden iman edenlere ve salih amellerde bulunanlara va'detmiştir:

Hiç şüphesiz onlardan öncekileri nasıl 'güç ve iktidar sahibi' kıldıysa, onları da yeryüzünde 'güç ve iktidar sahibi' kılacak, kendileri için seçip beğendiği dinlerini kendilerine yerleşik kılıp sağlamlaştıracak ve onları korkularından sonra güvenliğe çevirecektir. Onlar, yalnızca Bana ibadet ederler ve Bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Kim bundan sonra inkar ederse, işte onlar fasıktır.

(Nûr: 24/55)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْقَاسِيُونَ

"Allah, içinizden iman edip salih amel işleyenlere (şöyle) vadetti: Onlardan öncekileri yeryüzünün

halifeleri kıldığı gibi onları da yeryüzünün halifeleri kılacak, razı olduğu dinlerinde kendilerine iktidar/güç verecek ve korkularından sonra onları emniyete kavuşturacaktır. (Bu vaatte bulduklarım) bana ibadet eder, hiçbir şeyi bana ortak koşmazlar. Kim de bundan sonra kâfir olursa işte bunlar, fasıkların ta kendileridir!"

(Nûr: 24/55)

(Fâtiha: 1/5)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ تَسْتَعِينُ

"Biz, yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz."

(Fâtiha: 1/5)

Ayet, tevhid akidesinin amelî boyutunu anlatmaktadır. Zira tevhid; Allah'ın zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir olduğuna inanmak ve bu inanca uygun olarak yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye kulluk etmektir. Başka bir ifadeyle uluhiyetinde, rububiyetinde, isim ve sıfatlarında Allah'ın bir olduğuna inanmak ve ortak koşmaksızın Allah'a kulluk yapmaktır.

- Tevhid, Allah (Azze ve Celle)' den başka ibadet ve kulluğu hak eden hiçbir ilah olmadığına inanmaktır.

(Bakara: 2/163)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَالْهُمُّ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

"Sizin ilahınız tek bir ilahdır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. O, (özünde merhamet sahibi olan) Er-Rahmân ve (rahmetini kullarına eriştiren) Er-Rahîm'dir."

(Bakara: 2/163)

Ayet, tüm peygamberlerin dini olan İslam (Tevhîd)' in hangi asıllar üzerine inşa edildiğini anlatan en kapsamlı ayettir:

1. Asıl; Yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye ibadet etmek:

Dua, adak, kurban, namaz, tevekkül, korku, sevgi, ümit gibi zahirî ve bâtinî tüm ibadetlerin yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye yapılmasıdır.

(En'âm: 6/162-163)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ إِن صَّلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

De ki: “Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.”

(En'âm: 6/162)

لَا شَرِيكَ لَهٗ وَيَذُكُّكَ أَمْرُتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

“O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslimlerin/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kulların ilkiyim.”

(En'âm: 6/163)

Bu ayetler tevhidi, kulluğu ve İbrahim'in milletini tefsir edip açıklamaktadır. Mümin başta namaz ve kurban olmak üzere bedenî ve kalbî tüm ibadetlerini yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye yapar. Onun ibadetlerinde Allah'ın dışında bir varlığın payı yoktur. Başta hayat ve ölüm olmak üzere her şey Allah'ın elindedir. Allah'la beraber kâinatta tasarruf eden, Allah'ın bu yetkide kendisine ortak kıldığı hiçbir varlık yoktur. Müminin sadece ibadetleri değil, hayatı ve ölümü de Allah'a aittir. Allah için yaşar, Allah için ölür. Allah dışında uğruna yaşayıp öleceği hiçbir asli gayesi yoktur.

Tevhidin geniş açıklaması için; (Fâtiha: 1/5) ayetine bakınız.)

2. Asıl; Hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak:

Bu ifade birinci aslı pekiştirmek ve hiçbir kapalılığa yer bırakmamak içindir. Allah (Azze ve Celle)' ye ait herhangi bir sıfatı Allah'ın dışındaki varlıklara vermemek, Allah'a yapılması gereken herhangi bir ibadeti O'nun dışındaki varlıklara yapmamaktır.

Kur'ân'da zikredilmiş bazı şirk çeşitleri şunlardır:

Allah'tan başkasına dua etmek:

(Ra'd: 13/13-14)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَيُسَيِّخُ الرِّعْدُ يَحْمَدُهُ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ
الْمِحَالِّ

"Gök gürültüsü O'nu hamd ile, melekler de korkularından tesbih etmekteledir. Yıldırımlar gönderir ve Allah hakkında tartışıp duranlardan dilediğini çarpar. O, azapla yakalaması çetin olandır."

(Ra'd: 13/13)

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كِتَاسِطٌ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا
دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

"Hak olan dua Allah'a (yapılandır). Onun dışında dua ettikleriyse, onların duasına hiçbir şekilde karşılık veremezler. (Allah'tan başkasına dua edenlerin) durumu, ağzına su ulaşsın diye iki avucunu suya doğru uzatmakla (yetinenin) durumu gibidir. (Oysa) o (su) asla ona ulaşmaz. Kâfirlerin (Allah'ın dışındaki varlıklara) duaları, kaybolup gidecek sapıklıktan başka bir şey değildir."

(Ra'd: 13/14)

(Ahkâf: 46/5-6)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ

"Allah'ı bırakıp, kıyamete kadar (dualarına) icabet edemeyecek olanlara dua edenden daha sapık kim olabilir? O (dua ettikleri), onların dualarından habersizlerdir."

(Ahkâf: 46/5)

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ

"İnsanlar (diriltilip) bir araya toplandıklarında, (dua ettikleri) kendilerine düşman kesilir ve onların ibadetlerini inkâr ederler."

(Ahkâf: 46/6)

Allah (Azze ve Celle)' den başkasının kanun yapabileceğine inanmak veya bu yetkiyi bir başkasına vermek.

(Tevbe: 9/31), (Yûsuf: 12/40) ayetlerine bakınız.)

(Kehf: 18/26)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسَ لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

De ki: "Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. Hükümünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)"

(Kehf: 18/26)

(Şûrâ: 42/21)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَوَا شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair) kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."

(Şûrâ: 42/21)

Allah (Azze ve Celle)' nin izin vermediği şeyleri şeriat hâline getiren, haram helal, yasak serbest şeklinde kanunlaştıranlar, Allah'a şirk koşulan ortaklardır. Çünkü kanun yapma, şeriat belirleme ve yasama Allah'ın en belirgin sıfatlarındandır.

(Yûsuf: 13/40), (Kehf: 18/26) ayetlerine bakınız.)

Bazı varlıkları Allah (Azze ve Celle)' yi sever gibi sevmek:

(Bakara: 2/165)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ
الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."

(Bakara: 2/165)

Herhangi bir varlığı Allah (Azze ve Celle)' yi sever gibi ya da Allah'tan daha fazla sevmek, affedilmez günahlardan olan şirkin kısımlarındandır. Kıyamet Günü müşriklerin yaşayacağı pişmanlıkların başında salih insanları, onların ruhaniyetini ve onları temsil eden put/türbe/kabir gibi şeyleri sevgi, korku, fayda bekleme ve zararı defetmede Allah'a denk tutmak gelir.

(Şuarâ: 26/96-98)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ

"Orada birbirleriyle tartışarak diyecekler ki:"

(Şuarâ: 26/96)

تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

"Allah'a yemin olsun ki bizler apaçık bir sapıklık içindeydik."

(Şuarâ: 26/97)

إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a denk tutmuştuk. (O'nu sever gibi sizi sevmiş, O'ndan korkar gibi sizden korkmuş, O'na yönelir gibi size tevbe vermiş, O'ndan medet umar gibi sizin himmetinize

sığınmış ve O'nun otoritesine boyun eğmiş gibi sizin yasalarınıza boyun eğmiştik.)”

(Şuarâ: 26/98)

(Nûh: 71/23)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

“Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' ”

(Nûh: 71/23)

İbni Abbâs (radiyallahu anhümâ)' dan şöyle rivayet edilmiştir:

Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmaktadır:

“Nûh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur. Bunlar Nûh Kavmi'nden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince, şeytan onların kavimlerine, oturdukları meclislere putlar dikmelerini ve diktikleri putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmemişti. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.”

(Buhari, 4920)

İbni Cerîr (Rahimehullah) der ki:

Muhammed ibni Kays (Rahimehullah) şöyle demiştir:

"Bu kişiler Âdem (aleyhisselâm)

ve Nûh (aleyhisselâm) arasında yaşayan salih bir kavimdi. Bu kişilerin kendilerini takip eden tabileri vardı. Onlar vefat edince, kendilerini takip eden arkadaşları dediler ki:

"Biz onların resimlerini çizersek bu, hatırladığımız zaman bizi ibadet etmeye teşvik edici bir şey olur.'
Sonra onların resimlerini çizdiler. O nesil vefat edip başka bir nesil gelince, şeytan onların arasına sızıp dedi ki:

"Sizden önceki atalarınız bunlara ibadet eder ve onlar sayesinde yağmura kavuştular.' Bundan sonra

insanlar, onlara ibadet etmeye başladılar.”

(Tefsîru't Taberî, 23/639)

3. Asıl; Allah (Azze ve Celle)' yi bırakıp da başkalarını rab edinmemek:

Rab:

Terbiye eden, düzen veren, idare edendir. Yani, insanların hayatına nizam ve düzen veren, koyduğu yasalarla/şeriatla toplumları yöneten mercidir. Yahudi ve Hristiyanlar din adamları konusunda haddi aşırıp, onların helal ve haram belirlemesine müsaade edince, Allah (Azze ve Celle)

(Tevbe: 9/31). ayeti indirdi. Bu yetkiyi onlara vermekle âlimlerini rab edindiklerini belirtti.

(Tirmizi, 3095; İbni Ebi Hatim, 10057-10058)

Bu yetkiyi âlime, parlamentoya, devlet başkanına veren, onu rab edinmiş olur.

4. Asıl; Yüz çevirenlere:

“Şahit olun ki biz Müslimleriz.” demek:

Allah (Azze ve Celle) tarafından belirlenen bu ilkelerden birini ya da tamamını kabul etmeyenlere ve bunlara muhalefet edenlere karşı İslam kimliğini ortaya koymak, yüz çevirenlerin ise Müslim olmayan kâfirler olduğuna inanmak.

(Yûsuf: 12/37-40)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِيَهُ إِلَّا نَبَأْتُكُمَا فِيهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمْ مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ۝

Dedi ki: “Size rızık olarak yiyeceğiniz bir yemek gelmeden önce mutlaka yorumunu haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiği bilgidendir. Şüphesiz ki ben, Allah’a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir topluluğun dinini terk ettim.”

(Yûsuf: 12/37)

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

“Babalarım olan İbrâhîm, İshâk ve Ya’kûb’un dinine uydum. Bizim herhangi bir şeyi Allah’a ortak koşmamız söz konusu dahi olamaz. Bu hem bize hem de insanlara Allah’ın lütuf ve ihsanındandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.”

(Yûsuf: 12/38)

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

“Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı?”

(Yûsuf: 12/39)

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

“Sizin O’nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah’ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah’ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”

(Yûsuf: 12/40)

37 ila 40. ayetler göstermiştir ki;

a. Tevhide çağrı, İslami çalışmaların temelidir. Her zaman ve mekânda muvahhidin önceliği tevhid olmalıdır:

Yûsuf (aleyhisselâm)' ın zindanda olması, iftiraya uğraması, yanına gelenlerin tevhidi hiç bilmiyor olmaları, sordukları rüyanın tevhidle uzaktan yakından ilgisinin olmaması Yûsuf (aleyhisselâm)' itevhidi anlatmaktan alıkoymamıştır.

b. Tevhidin ana delili, çokluğun kaos, teklîğin selamet olması gerçeğidir:

(Enbiyâ: 21/22)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Enbiyâ: 21/22)

(Mü'minûn: 23/91)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ

"Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. (Şayet Allah dışında ilahlar olmuş olsaydı) her bir ilah kendi yarattıklarını (yanına alıp) gider, bir kısmı diğer bir kısmına üstünlük kurardı. Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Mü'minûn: 23/91)

Tevhid: Birey, toplum ve içinde yaşadığımız yeryüzü için düzen ve selamettir. Şirk ise tam aksine kaos, terör ve fitnedir. Rızâ edilmesi ve isteklerinin yerine getirilmesi gereken birden fazla rabb, onlara kulluk edenlerin karşı karşıya gelmesine ve kaosa sebep olmaktadır. Müşrikin duygularında, düşüncelerinde, yönelim ve arzularında hep bir kaos vardır.

(Hac: 22/31)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

حَتَّىٰ آتَىٰ لِلَّهِ عَنِّي مَشْرِكِينَ بِئِ وَ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحَابٍ

"Hiçbir şeyi O'na ortak koşmayan (ve şirkin her türüsünü terk eden) hanîfler olarak (bunları yapın). Kim de Allah'a şirk koşarsa gökten yere çakılan, havada kuşların kendisini (parça parça) kaptığı veya rüzgârın ıssız, uzak bir yere savurduğu kimse gibidir."

(Hac: 22/31)

(Şirkin tanımı, çeşitleri ve müşrikin akıbeti için (Nisâ: 4/48) ayetine bakınız.)

Çünkü onu yönlendiren ve razı etmesi gereken birçok merci vardır. Örf ve âdetler, ebeveyn istekleri, modern toplumun beklentileri, şahsi arzuları, manevi ihtiyaçları...

c. Hükmün/ Yasamanın/ Kanun yapmanın yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye ait olduğuna inanmak ve buna göre yaşamak bir lüks değil, İslam inancının olmazsa olmaz esaslarındandır:

Hükmün Allah'a ait olması, iki şeyle irtibatlandırılmıştır:

Allah'a kulluk ve dosdoğru bir din. Hâkimiyet yetkisini Allah'a veren ve O'nun yasası dışında yasa tanımayanlar; Allah'a kul olanlar ve dosdoğru dinin mensuplarıdır. Egemenliği kayıtsız ve şartsız olarak Allah dışında herhangi bir şahıs, ideoloji veya kurumda görenlerse Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlere/ düşüncelere ibadet edenlerdir.

- Tevhid, Allah (Azze ve Celle)' nin dışında ilah edinilen, Allah'ın sıfatlarının kendisinde olduğuna inanılan ve Allah'a karşı haddini aşan tağutları ve onlara kulluk edenleri reddedip, onlardan sakınmaktır.

(Bakara: 2/256)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا
أَنْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Dinde zorlama yoktur. Rüşd/Hak, batıldan (kesin bir biçimde) ayrılmıştır. Her kim (reddetmek, tekfir etmek, teberrî etmek suretiyle) tağutu inkâr eder ve Allah'a iman ederse kopması olmayan sapaşağlam kulp (olan Kelime-i Tevhid'e) tutunmuş (ve İslam dinine girmiş) olur. Allah, (işiten ve dualara icabet eden) Semî' ve (her şeyi bilen) Alîm'dir."

(Bakara: 2/256)

İslam'ın kopmaz kulpu Kelime-i Tevhid'dir. Kişinin Kelime-i Tevhid'in ehlinden olması ve söylediği Lailaheillallah'ın kendisine fayda sağlaması için iki şart zikredilmiştir: Tağutu inkâr ve Allah (Azze ve Celle)' ye iman.

Tağut: Kur'âni bir kavram olup Kur'ân'da sekiz farklı ayette geçmektedir. İslam'ın en önemli kavramlarından olan tağutu reddetmek, tüm peygamberlerin ortak gündemidir.

(Nahl: 16/36)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسَبِّحُوا فِي الْأَرْضِ قَانِظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ

"Andolsun ki biz her ümmet arasında "Allah'a ibadet/kulluk edin ve tağuttan kaçın." diye (tebliğ etmesi için) resûl göndermişizdir. Allah içlerinden kimisine hidayet bahşetti, kimisine ise sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip dolaşın ve yalanlayanların akıbetinin nasıl olduğuna bir bakın."

(Nahl: 16/36)

(Tağut kavramı için (Bakara: 2/256) ayetine bakınız.)

ŞİRK:

Şirkin tanımı, çeşitleri ve müşrikin akıbeti:

(Nisâ: 4/48)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا

"Şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun (şirkin) dışında kalanları dilediği kimse için bağışlar. Kim de Allah'a şirk koşarsa hiç şüphesiz büyük bir günahla iftirada bulunmuş olur."

(Nisâ: 4/48)

1. "Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya rubûbiyyetinde, ulûhiyyetinde, isim ve sıfatlarında eş benzer ve denk tanımak" demektir.

Şirk koşan kimseye "müşrik" denir. Şirk'in zıddı ise tevhîd'dir.

2. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın yaratan, yaşatan, yöneten, idâre eden, hüküm veren, işleri dengede tutan, rızık veren, diriltten ve öldüren gibi rablık özelliklerinden birini yahut bir kaçını Allâh'tan başkasına vermek O'na rubûbiyyette şirk koşmaktır. Yani Allâh'u Teâlâ'ya rablığında ortak koşmaktır.

(Enâm: 6/102)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“İşte Rabbiniz Allâh budur. O'ndan başka ilâh yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse yalnız O'na ibâdet edin. Zîrâ O, her şeye vekîldir.”

(Enâm: 6/102)

3. Kurban kesmek ve muhâkeme olmak gibi görünen yahut duâ ve tevekkül gibi görünmeyen herhangi bir ibâdet çeşidini Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dan başkasına yapmak O'na ulûhiyyette şirk koştur. Yani Allâh'a ilâhlığında ortak koştur.

(Nisâ: 4/36)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Allâh'a (tevhîd üzere) ibâdet edin ve ona hiçbir şeyi şirk koşturmayın.”

(Nisâ: 4/36)

4. Bir şeyin hükmü ona verilen isme değil, o işin hakîkatine tâbidir. İş yapanın itikadı önemli değildir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya şirk koştur bir kimse kendi nefsinin müşrik olarak isimlendirmese de müşriktir. Bunun gibi yapmış olduğu fiili ilâh edinmek, ibâdet etmek, şirk koştur olarak nitelendirmese de bunun bir önemi yoktur.

5. Şirk, büyük ve küçük olmak üzere iki kısımdır:

Büyük şirk: kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şirktir. Tevbe edilmeği takdirde ebedî olarak cehennemde kalmayı gerektirir. Müslümanlarla bağını koparan, canından ve malından dokunulmazlığı kaldıran en büyük haram en büyük Küfür'dür.

(Mâide: 5/72)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Kim Allâh'a şirk koştur, muhakkak ki Allâh ona cenneti haram kılar. Varacağı yer cehennem ateşidir. Zâlimler için yardımcı yoktur.”

(Mâide: 5/72)

6. Şirkin cehâletle yahut düşmanlıkla, şaka yahut ciddiyetle olması arasında kişinin küfre girmesi açısından fark yoktur. Şirk işleyen müşrik'tir.

7. Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dan başkasına ibâdet eden yani herhangi bir ibâdeti Allâh'tan başkasına yapan müşriktir. Böyle bir kimsenin kelime-i şehâdeti söylemesinin yahut namaz ve zekât gibi zâhir ibâdetleri yerine getirmesinin şirkten tevbe edip Allâh'a ihlâs ile yönelmediği sürece bir faydası yoktur.

(Tevbe: 9/11)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Eğer onlar (şirkten) tevbe edip namazı kılarlarsa ve zekâtı verilerse, artık onlar sizin dînde kardeşlerinizdir.”

(Tevbe: 9/11)

8. Sâlih kimselerin şefaât etmek ve sırâtı geçirmek gibi dîni, yağmur ve bereket vermek gibi dünyevî olaylar hakkında tasarruflarının bulunduğuna inanmak, sâlihlerin kabirlerine giderek onlardan hidâyet gibi dîni, mal ve çocuğa kavuşmak dünyevî bir istekte bulunmak, onları Allâh ile kul arasında aracı edinmek, onlara sığınmak, tevekkül etmek ve yardıma çağırarak şirkettir. Böyle bir amelin sâhibi de müşriktir.

(Zümer: 39/3)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“İyi bilin ki, hâlis (katşiksız) dîn yalnız Allâh'ındır. O'nu bırakıp da başka velîler edinenler: ‘Biz onlara sadece, bizi Allâh'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibâdet ediyoruz’ diyorlar. Şüphesiz Allâh, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allâh, yalancı ve kâfir olanları doğru yola iletmez.”

(Zümer: 39/3)

9. Sâlih kimselerin yüzü suyu hürmetine yahut haklarını ileri sürerek Allâh'tan istekte bulunmak duâda taşkınlık olup, haramdır.

(Arâf: 7/55)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Rabbinize için için ve yalvararak dua edin. O, taşkınlık yapanları gerçekten sevmez.”

(Arâf: 7/55)

10. Kabirlerin yükseltilmesi ve buraların mescid haline getirilmesi haramdır. Kabirlerin mescid haline getirilmesi lanetli bir iş olup, şirkin en büyük sebeplerinden biridir.

Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“İyi bilin ki, sizden öncekiler peygamberlerinin kabirlerini mescidler edinirdi. Dikkat edin! Kabirleri mescidler edinmeyin, sizi bundan men ediyorum.”

(Müslim (532); Taberânî (el-Evsat: 4357)

“Allâh’ın lâneti Yahûdî ve Hıristiyanların üzerine olsun. Onlar peygamberlerinin kabirlerini mescidler edindiler.”

(Buhârî (1330); Müslim (529)

11. Allâh Subhânehu ve Teâlâ’nın hükümlerinden başkasını kabul etmek, bunları benimsemek, meşru görmek, itaat etmek ve muhâkeme olmak şirktir.

(Nisâ: 4/65)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Hayır! Senin Rabbine andolsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar.”

(Nisâ: 4/65)

12. Gaybı bilmek, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

(Neml: 27/65)' de

Allah Subhanehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“De ki: Göklerde ve yerde Allâh’tan başkası gaybı bilmez.”

(Neml: 27/65)

Gaybtan haber veren ve onun verdiği haberi tasdik eden kişi kâfir olur.

Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Allâh’ın zikrettiği dışında yıldızlar ilminden bir bölüm alan kimse, sihirde de bir bölüm almış olur. Müneccim, kâhindir. Kâhin, sihirbazdır. Sihirbaz da kâfirdir.”

(Ebu Dâvud (3905); İbn Mâce (3726)

“Kim bir kâhine gelip onun söylediğini doğrularsa Allâh’ın Muhammed’e indirdiğinden dışarı çıkmıştır.”

(Ebû Dâvud (3904); Tirmizî (135)

13. Şirk, Allâh’ın asla bağışlamayacağı en büyük günahdır.

(Nisâ: 4/116)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Allâh, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan (şirkten) daha hafif günâhları ise, dilediği kimseler için bağışlar.”

(Nisâ: 4/116)

Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise şöyle buyurmuştur:

“En büyük günah, seni yarattığı halde Allâh’a şirk koşmandır.”

(Buhârî (4477); Müslim (141)

14. Şirk, tüm söz amelleri boşa çıkarır ve geçersiz kılar.

(Zümer: 39/65)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Andolsun ki, sana ve senden öncekilere (geçmiş peygamberlere) şöyle vahyedildi: Eğer Allâh’a şirk koşarsan elbette amelin boşa çıkar ve elbette hüsrana uğrayanlardan olursun.”

(Zümer: 39/65)

15. Şirk, ebedî olarak cehennemde kalmayı gerektirir. Şirk üzere ölen bir kimse sonsuz olarak cehennemde kalacak ve asla cennete giremeyecektir.

(Mâide: 5/72)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Kim Allâh’a şirk koşarsa, muhakkak ki Allâh ona cenneti haram kılar. Varacağı yer cehennem ateşidir.”

(Mâide: 5/72)

Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise şöyle buyurmuştur:

“Her kim Allâh’a hiçbir şeyi şirk (ortak) koşmaksızın kavuşursa (tevhîd üzere ölürse) cennete girer. Her kim de O'na herhangi bir şeyi şirk koşarak kavuşursa (ölürse ebedî olarak) cehenneme girer.”

(Buhârî (129); Müslim (152))

16. Şirk, kişinin canından ve malından korumayı kaldırır.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün. Onları tutuklayın, kuşatın ve onların bütün geçit yerlerini kesip, tutun.”

(Tevbe: 9/5)

17. Şirk, Müslümanlarla velâyet bağıını kaldırır. Çünkü sadece Müslümanlar birbirlerinin velîleridir.

(Tevbe: 9/71)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velîleridirler.”

(Tevbe: 9/71)

18. Şirk, Müslümanlarla mirâs alıp vermeye engeldir.

Rasûlullâh (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Müslüman kâfire; kâfir de Müslümana mirâsçı olamaz.”

(Buhârî (6764); Müslim (1614))

19. Küçük şirk: kişiyi İslâm Dîni'nden çıkarmayan şirkdir. Ancak tevhidin kemâline aykırıdır ve büyük şirke vesiledir. Allâh'ü Teâlâ'dan başkası adına yemin etmek gibi sözlü; belâyı gidermekte sebep olması için halka ve ip bağlamak gibi fiili; riyâ ve şöhret gibi irâde ve niyetlerde olmak üzere üç kısma ayrılır.

İslam'ın ibadet olarak kabul ettiği bir eylemi Allah'tan başkasına yapmak ya da Allah'a ait sıfatlardan birini herhangi bir varlığa vermektir. Şirkin bir çok çeşidi vardır. Şirk'in çeşitlerinden bir kaç tanesini ve en önemli'lerini kısaca ayetler ve Hadisler ile anlatayım.

Sevgide şirk:

(Bakara: 2/165)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنُ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ
الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

"(Tüm bu gerçekleri bilmelerine rağmen) insanlardan öylesi vardır ki Allah'ın dışında birtakım varlıkları Allah'a denkler/ortaklar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha kuvvetlidir. O zalim olanlar azabı gördüklerinde kuvvetin tamamının Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın çetin bir azap sahibi olduğunu anlayacaklardır."

(Bakara: 2/165)

Herhangi bir varlığı Allah'ı sever gibi ya da Allah'tan daha fazla sevmek, affedilmez günahlardan olan

şirk'in kısımlarındandır. Kıyamet Günü müşriklerin yaşayacağı pişmanlıkların başında salih insanları, onların ruhaniyetini ve onları temsil eden put/türbe/kabir gibi şeyleri sevgi, korku, fayda bekleme ve zararı defetmede Allah'a denk tutmak gelir.

(Şuarâ: 26/96-98)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ

"Orada birbirleriyle tartışarak diyecekler ki:"

(Şuarâ: 26/96)

تَاللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

"Allah'a yemin olsun ki bizler apaçık bir sapıklık içindeydik."

(Şuarâ: 26/97)

إذ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a denk tutmuştuk. (O'nu sever gibi sizi sevmiş, O'ndan korkar gibi sizden korkmuş, O'na yönelir gibi size tevbe vermiş, O'ndan medet umar gibi sizin himmetinize sığınmış ve O'nun otoritesine boyun eğer gibi sizin yasalarınıza boyun eğmiştik.)"

(Şuarâ: 26/98)

(Nûh: 71/23)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

"Ve dediler ki: 'Sakın ha ilahlarınızı bırakmayın. Ved, Suva, Yeğus, Yauk ve Nesr'i de bırakmayın.' "

(Nûh: 71/23)

İbni Abbâs (radiyallahu anhümâ)' dan şöyle rivayet edilmiştir:

Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmaktadır:

“Nûh Kavmi'nin putları daha sonra Arapların putları olmuştur. Bunlar Nûh Kavmi'nden salih kişilerin adlarıydı. Onlar vefat edince, şeytan onların kavimlerine, oturdukları meclislere putlar dikmelerini ve diktikleri putlara bu isimleri vermelerini fısıldamıştı. Böyle yaptılar. Onlar vefat edinceye kadar bunlara ibadet edilmemişti. Onlar helak olup ilim ortadan kalkınca insanlar bunlara ibadet etmeye başladılar.”

(Buhari, 4920)

İtaatte şirk:

(Tevbe: 9/31)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

اتَّخَذُوا آخْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ آرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Onlar Allah'ı bırakıp din bilginlerini, abidlerini ve Meryem oğlu Mesîh'i rabbler edindiler. (Oysa) onlar yalnızca bir olan ilaha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Allah) onların şirk koştuklarından münezzehtir."

(Tevbe: 9/31)

Dua ve ibadette şirk:

(A'râf: 7/37)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَئِكَ يَتَالَهَمُ نَصِيْبَهُمْ مِنَ الْكِتَابِ حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا آيِينَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَيْنَا أَنفُسَهُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

"Allah'a, yalan uydurarak iftira eden veya (Allah'ın) ayetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Bunlara, Kitap'tan nasipleri, (kendileri için takdir olunan hayır ve şer) erişir. Nihayet canlarını almak için elçilerimiz onlara geldiğinde derler ki: "Allah'ı bırakıp dua ettikleriniz nerede?" Derler ki: "Onlar bizi (terk edip) kayboldular." Ve kâfir olduklarına dair kendileri aleyhine şahitlik ettiler."

(A'râf: 7/37)

(Yûnus: 10/104 - 106)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ وَأَمِرْتُ
أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

De ki: "Ey insanlar! Şayet benim dinimden şüphe ederseniz (şunu bilin ki:) ben, Allah'ı bırakıp da ibadet ettiklerinize ibadet etmem. Ama ben sizleri vefat ettiren Allah'a ibadet ederim. Ve ben, müminlerden olmakla emrolundum. (İşte ilahlarınıza meydan okuyorum. Şayet güçleri varsa ibadet etmediğim için beni cezalandırırsınlar da görelim.)"

(Yûnus: 10/104)

وَأَنْ أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

"Ve yüzünü hanîf olarak dine çevir! Sakın müşriklerden olma!"

(Yûnus: 10/105)

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ

"Allah'ı bırakıp da sana fayda ve zarar vermeyecek olan varlıklara dua etme! Şayet böyle yaparsan hiç kuşkusuz, zalimlerden / müşriklerden olursun."

(Yûnus: 10/106)

104-106. ayetler, Allah Resûlü (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)' e tevhid üzere olması ve bunu ilan etmesinin emredildiği ayetlerdir. Tevhidin özü kulluk, kulluğun özü ibadet, ibadetin özü de duadır. Rasûlallah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) dahi olsa Allah'ı bırakıp kendilerine bile fayda ve zararı olmayan, yaratamayan, rızık veremeyen, ölüm ve hastalığı kendilerinden savamayan varlıklara dua edenler zalimlerden yani müşriklerden olurlar.

Yasama ve kanun koymada şirk:

(Kehf: 18/26)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْتُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَبْصِرْ بِهِ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

De ki: "Ne kadar kaldıklarını en iyi bilen Allah'tır. Göklerin ve yerin gaybı (bilgisi) O'na aittir. O, ne güzel görür, ne güzel işitir. Onların, O'ndan başka bir dostu yoktur. Hükümünde hiç kimseyi ortak kılmaz (tek hükümran, yasamada bulunan, doğru ve yanlış belirleyen O'dur.)"

(Kehf: 18/26)

(Şûrâ: 42/21)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Yoksa, Allah'ın izin vermediği şeyleri, kendilerine dinden şeriat kılan/kanun yapan ortakları mı var? Şayet (azaplarının kıyamete erteleneceğine dair) kesin bir söz olmasaydı elbette, aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz ki zalimlere can yakıcı bir azap vardır."

(Şûrâ: 42/21)

Allah'ın izin vermediği şeyleri şeriat hâline getiren, haram helal, yasak serbest şeklinde kanunlaştıranlar, Allah'a şirk koşulan ortaklardır. Çünkü kanun yapma, şeriat belirleme ve yasama Allah (Azze ve Celle)'nin en belirgin sıfatlarındandır.

(Yûsuf: 12/37 - 40)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

قَالَ لَا يَا تُبَيِّكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِي إِلَّا تَبَاثُكُمَا يَتَأْوِيلُهُ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

Dedi ki: "Size rızık olarak yiyeceğiniz bir yemek gelmeden önce mutlaka yorumunu haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiği bilgidendir. Şüphesiz ki ben, Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir topluluğun dinini terk ettim."

(Yûsuf: 12/37)

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

“Babalarım olan İbrâhîm, İshâk ve Ya’kûb’un dinine uydum. Bizim herhangi bir şeyi Allah’a ortak koşmamız söz konusu dahi olamaz. Bu hem bize hem de insanlara Allah’ın lütuf ve ihsanındandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.”

(Yûsuf: 12/38)

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَرَأَيْتَ أَزْرَابًا مَتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

“Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabbler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı?”

(Yûsuf: 12/39)

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

“Sizin O’nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, Allah’ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir. Hüküm yalnızca Allah’ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”

(Yûsuf: 12/40)

37 ila 40. ayetler göstermiştir ki;

a. Tevhide çağrı, İslami çalışmaların temelidir. Her zaman ve mekânda muvahhidin önceliği tevhid olmalıdır. Yûsuf (aleyhisselâm)' ın zindanda olması, iftiraya uğraması, yanına gelenlerin tevhidi hiç bilmiyor olmaları, sordukları rüyanın tevhidle uzaktan yakından ilgisinin olmaması Yûsuf (aleyhisselâm)' ı tevhidi anlatmaktan alıkoymamıştır.

b. Tevhidin ana delili, çokluğun kaos, teklîğin selamet olması gerçeğidir.

(Enbiyâ: 21/22)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَاءُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Enbiyâ: 21/22)

(Mü'minûn: 23/91)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّا بَغْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ

"Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur. (Şayet Allah dışında ilahlar olmuş olsaydı) her bir ilah kendi yarattıklarını (yanına alıp) gider, bir kısmı diğer bir kısmına üstünlük kurardı. Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."

(Mü'minûn: 23/91)

Tevbe etmeden öldüğü takdirde Allah (Azze ve Celle)' nin bağışlamayacağı tek günah şirkdir.

Şirk dışında kalan tüm günahlar, Allah'ın meşîetine kalmıştır. Dilerse bağışlar, dilerse bağışlamaz.

Çünkü onu yönlendiren ve razı etmesi gereken birçok merci vardır. Örf ve âdetler, ebeveyn istekleri, modern toplumun beklentileri, şahsi arzuları, manevi ihtiyaçları...

c. Hükmün/ Yasamanın/ Kanun yapmanın yalnızca Allah (Azze ve Celle)' ye ait olduğuna inanmak ve buna göre yaşamak bir lüks değil, İslam inancının olmazsa olmaz esaslardanır.

Hükmün Allah'a ait olması, iki şeyle irtibatlandırılmıştır: Allah'a kulluk ve dosdoğru bir din. Hâkimiyet yetkisini Allah'a veren ve O'nun yasası dışında yasa tanımayanlar; Allah'a kul olanlar ve dosdoğru dinin mensuplarıdır. Egemenliği kayıtsız ve şartsız olarak Allah dışında herhangi bir şahıs, ideoloji veya kurumda görenlerse Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlere/ düşüncelere ibadet edenlerdir.

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN ÖZELLİKLERİ:

Kur'an-ı Kerim'in, İshak (aleyhisselâm) hakkında bize bildirdiği özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

O seçkin bir aileden gelmiş ve zamanının diğer insanlarına tercih edilerek seçilmiştir.

(Al-i İmran: 3/33)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

"Şüphesiz ki Allah; Âdem'i, Nûh'u, İbrâhîm ailesini ve İmrân ailesini âlemlerin içinden seçmiştir/ üstün kılmıştır."

(Âl-i İmran: 3/33)

O salihlerdendir. İshak (aleyhisselâm)' ın seçilen salih kimselerden olduğunu şu ayetten anlıyoruz:

(Enbiya: 21/72)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ

"Ona İshâk'ı, üstelik bir de Ya'kûb'u ihsan etmiş ve her birini salih kimseler kılmıştk."

(Enbiyâ: 21/72)

İnsanlara önder kılındığı bildirilmiştir. O tevhid peygamberi olarak insanları Allah'a çağırmak, hak ve hakikati anlatmak ve dosdoğru yolun lideri olmak gibi bir özelliklerle görevlendirilmiştir.

"Biz onları (İbrahim, İshak, Yakup) emrimizle insanlara doğru yolu gösteren önderler yaptık. Onlara hayırlı işler yapmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekat vermeyi emrettik. Onlar yalnız bize kulluk ediyorlardı."

(Enbiya: 21/73)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا غَابِرِينَ

"Onları emrimizle hidayete ulaştıran imamlar kılmıştık. Onlara hayırlı işleri yapmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyetmiştik. Onlar bize kulluk/ibadet eden kimselerdi."

(Enbiyâ: 21/73)

Kuvvet ve basiret sahibi, halis ve seçkin kılınmıştır. Allah Teâlâ babayı, oğlu ve torunu seşmiştir.

(Sa'd: 38/45 - 47)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ Şöyle buyurmaktadır:

وَأَذْكُرْ عِبَادَتَنَا إِذْ هَمَّ وَاسْخَقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ

"Kullarımızdan kuvvet ve basiret sahibi olan İbrâhîm, İşhâk ve Ya'kûb'u da an!"

(Sâd: 38/45)

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ

"şüpheşiz ki biz, onları yalnızca ahiret yurdunu anan ihlaslı kullar kıldık."

(Sâd: 38/46)

وَأَتَّهَمُ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ

"Ve hiç şüpheşiz onlar, bizim yanımızda seşilmiş, hayırlı olanlardandır."

(Sâd: 38/47)

Hidayete erdirildiđi bildirilmiştir:

(En'am: 6/84)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ Şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن دُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

"Ona İşhâk'ı ve Ya'kûb'u armağan ettik. Hepsini hidayet ettik. Bundan önce de Nûh'u ve soyundan olan

Dâvûd, Suleymân, Eyyûb, Yûsuf, Mûsâ ve Hârûn'u da hidayet etmiştik. İşte muhsinleri/ kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız."

(En'âm: 6/84)

Kendisine peygamberliğin verildiği ise şöyle açıklanır:

(Nisâ: 4/163)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى
وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

"Şüphesiz ki biz, Nûh'a ve ondan sonra (gelen) nebilere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrâhîm'e, İsmâîl'e, İshâk'a, Ya'kûb'a, torunlarına, İsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a ve Suleymân'a vahyettik. Ve Dâvûd'a da Zebûr'u verdik."

(Nisâ: 4/163)

(Ankebut: 29/27)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

"Ona İshâk'ı ve Ya'kûb'u verdik. Zürriyeti arasında nübüvvet ve kitap kıldık. Ona mükâfatını dünyada verdik. Hiç şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir."

(Ankebût: 29/27)

Doğumu müjdelenen birisi olduğu:

(Hud: 11/71)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَلَبَسَ رَتَاها يَأْسُخِقُ ۖ وَمِنْ وَّرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ

"Hanımı ayakta ydı. Gülmüştü. Biz onu İshâk'la ve İshâk'ın ardından Ya'kûb'un (doğacağı ile) müjdeledik."

(Hûd: 11/71)

(Saffat: 37/112)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَبَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ

"Ona, salihlerden bir nebi olarak İshâk'ı müjdeledik."

(Saffât: 37/112)

İlahi bir bağış olduğı:

(En'am: 6/84)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

"Ona İshâk'ı ve Ya'kûb'u armağan ettik. Hepsini hidayet ettik. Bundan önce de Nûh'u ve soyundan olan Dâvûd, Suleymân, Eyyûb, Yûsuf, Mûsâ ve Hârûn'u da hidayet etmiştik. İşte muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları böyle mükâfatlandırırız."

(En'âm: 6/84)

(İbrahim: 14/39)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

"Yaşlılıkta bana İsmâîl ve İshâk'ı veren Allah'a hamdolsun. Şüphesiz ki benim Rabbim, duayı işiten ve duaya icabet edendir."

(İbrahîm: 14/39)

(Meryem: 19/49)' da

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَلَمَّا اعْتَرَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا

"(İbrâhîm) onları ve onların Allah'ı bırakıp da ibadet ettiklerini terk edip ayrılınca ona, İshâk'ı ve Ya'kûb'u verdik. Hepsini nebi kıldık."

(Meryem: 19/49)

Çok bilgin bir kişi olacağı bildirilmiştir:

(Zariyat: 51/28)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ

"(Yemediklerini görünce) içine bir korku düşmüştü. "Korkma!" demişler ve onu, bilgili bir çocukla müjdelemişlerdi."

(Zâriyat: 51/28)

Bereket verildiği:

"Biz İbrahim'e salihlerden biri ve bir peygamber olmak üzere İshak'ı müjdeledik. Kurban edilen oğula da (İsmail), İshak'a da bereket ve mübareklik verdik. Her ikisinin soyundan da iyilik yapanı ve açıkça nefesine zulmedeni bulunacaktır."

(Saffat: 37/112-113)' de

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ

"Ona, salihlerden bir nebi olarak İshâk'ı müjdeledik."

(Saffât: 37/112)

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ اسْحٰقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ

"Onun ve İshâk'ın üzerine bereket kıldık. İkisinin soyundan muhsin olan/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışan da vardır. Apaçık bir şekilde nefesine zulmeden de."

(Saffât: 37/113)

İshak (aleyhisselâm)' in daveti Filistin bölgesinde devam etmiş, o tevhidi anlatmış, insanlara örnek ve lider olmuş, onlara namazı ve zekâtı emretmiştir. Fakat Kuran-ı Kerim onun bu daveti esnasında nelerle karşılaştığından bahsetmez.

İshak (aleyhisselâm) bir ara Mekke'ye gelmiş abisi İsmail (aleyhisselâm) ile birlikte hac etmiştir.

(Tecrid Tercemesi C6,S21)

İSHÂK (ALEYHİSSELÂM)' IN VEFATI:

180 yaşları civarında Filistin'de vefat etmiş ve bugünkü el-Halil kentinde defnedilmiştir.

(İbn-i Esir C1,S121)

İshak (aleyhisselâm), rivayetlere göre 180 yaşında bugünkü Filistin sınırları içerisinde yer alan Hebron (Halil) bölgesinde vefat etmiştir. Vefatının ardından oğulları İys (Esav) ve Yakup (İsrail) (aleyhisselâm) tarafından, babası İbrahim (aleyhisselâm), annesi Hazret-i Sare ve eşi Rebeka'nın da kabirlerinin bulunduğu Makpela Mağarası'na (Halilurrahman Camii) defnedilmiştir.

Ömrü: Kaynaklarda ağırlıklı olarak 180 yaşında vefat ettiği kabul edilir. Bazı rivayetlerde 160 veya 185 gibi farklı yaşlar da zikredilmiştir.

Kabri: Rivayete göre Filistin'in El-Halil şehrinde, babası İbrahim (aleyhisselâm) adına inşa edilen ve üç büyük semavi din için kutsal kabul edilen Harem-i İbrahim (Makpela Mağarası) içindedir.

Allah'ın (Azze ve Celle)' nin Selâm'ı, Râhmet ve bereketi, İbrahim (aleyhisselâm)' ın, İshâk (aleyhisselâm)' ın Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in ve bütün peygamberlerin üzerine olsun. Allahümme Amin.

Hâtime:

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve Selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem)' in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

O her şeyin en iyisini bilendir.

Muvahhid Kullara Selâm Olsun.

Polat Akyol.

KAYNAK:

KUR'AN, SAHİH SÜNNET VE İSLAM'İ TARİH KAYNAKLARI